

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

שב"כ במדינה דמוקרטית - 56072

תאריך עדכון אחרון 25-09-2019

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מדע המדינה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר משה בכר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Moshe.Bachar@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: רביעי 16:15-17:15 בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יעסוק בשירות הביטחון הכללי - אחד הגופים החשובים והמשפיעים ביותר בחברה הישראלית. על השב"כ מוטלים תפקידים שונים ומגוונים, וניתנו לו סמכויות רבות לשם מימוש ייעודו. במהלך הקורס יידונו, בין היתר, המסגרת בתוכה פועל השב"כ, סוגיות ודילמות מוסריות הכרוכות באופן פעולתו ("מודוס אופרנדי") - כגון בתחומי החקירות הביטחוניות והפעלת סוכנים - ומנגנוני הפיקוח על פעילות זו.

מטרות הקורס:

לתאר, לנתח ולהבין את מקומו ועשייתו של השב"כ, בדגש על המתח ועל דרכי האיזון בין צרכי הביטחון וזכויות הפרט.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. להכיר ציוני דרך מרכזיים בהיסטוריה של השב"כ.
2. להבין את המתח המובנה בין פעילות השב"כ וערכי הדמוקרטיה.
3. להכיר את סמכויות השב"כ ותפקידיו.
4. לנתח דילמות אתיות הכרוכות בעשיית השב"כ.
5. לתאר את הבסיס החוקי לפעולתו של השב"כ ולהשוות בינו לבין הבסיס לפעולת ארגונים ביטחוניים אחרים.
6. להגדיר ולנתח את ייעוד השב"כ.
7. לבחון את יחסי שב"כ והדרג המדיני.
8. להבין את תפיסתן של ועדות חקירה ובדיקה לגבי השב"כ.
9. לתאר את יחסי השב"כ והתקשורת.
10. לנתח את סוגיית חקירות השב"כ.
11. לנתח את סוגיית בדיקות ההתאמה הביטחונית על ידי השב"כ.
12. לזהות את גורמי הפיקוח והבקרה על השב"כ.

דרישות נוכחות (%) :

85%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- (1) ציוני דרך בהתפתחות ההיסטורית של השב"כ
- (2) פרשות נבחרות בהן היה מעורב השב"כ
- (3) המתח בין פעילות השב"כ וערכי הדמוקרטיה
- (4) דילמות אתיות נבחרות בעשיית השב"כ

-
- (5) הבסיס הנורמטיבי לפעולת השב"כ
 - (6) ייעוד השב"כ
 - (7) יחסי שב"כ והדרג המדיני
 - (8) השב"כ בראי דו"חות של ועדות חקירה ובדיקה
 - (9) שב"כ ותקשורת
 - (10) חקירות השב"כ
 - (11) בדיקות התאמה ביטחונית על ידי השב"כ
 - (12) מנגנוני התיאום, הפיקוח והבקרה על השב"כ

חומר חובה לקריאה:

רשימת קריאת חובה בחלוקה לפי נושאי השיעורים

כללי

חוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002 -
http://fs.knesset.gov.il/15/law/15_lsr_300465.pdf

(1) ציוני דרך בהתפתחותו ההיסטורית של השב"כ

איתן גלזר, "משירות אלמוני לשירות ממלכתי - הקמת השב"כ", מלאכת מחשבת: 60 שנות מודיעין
ישראלי (עורכים עמוס גלבע ואפרים לפיד, 2008), עמ' 42-48.
(צילום המאמר יועלה למודל)

שב"כ בעשור הראשון למדינה - סקירה באתר האינטרנט של השב"כ -
<https://www.shabak.gov.il/heritage/affairs/Pages/skira48-57.aspx>

סקירה אודות שב"כ בעשור השני - אתר האינטרנט של השב"כ -
<https://www.shabak.gov.il/heritage/affairs/pages/skira-57-67.aspx>

(2) פרשות נבחרות בהן היה מעורב השב"כ

רשת הריגול הפולנית של בני הזוג פ', באתר האינטרנט של השב"כ -
<https://www.shabak.gov.il/heritage/affairs/Pages/polin-p.aspx>

ישראל בר, אתר האינטרנט של השב"כ -
<https://www.shabak.gov.il/heritage/affairs/Pages/israel-bar.aspx>

פרשת שמעון לוינזון (לביא), אתר האינטרנט של השב"כ -
https://www.shabak.gov.il/heritage/affairs/Pages/levinson_he.aspx

יוסי מלמן ואיתן הבר, המרגלים - פרשות ריגול במדינת ישראל (2005) -
פרקים 5, 7, 14, 19.

דרור מורה, שומרי הסף: שישה ראשי שב"כ מדברים (2014), עמ' 36-54 (הפרק):

"פרשת קו 300" (77-80 (הפרק: "פרשת קו 300, קרש הקפיצה").

(3) המתח בין פעילות השב"כ וערכי הדמוקרטיה

חוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002, סעיפים 11-7 -
http://fs.knesset.gov.il/15/law/15_lsr_300465.pdf
חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו -
https://www.nevo.co.il/law_html/Law01/184_001.htm
חוק יסוד: חופש העיסוק -
https://www.nevo.co.il/law_html/Law01/145_002.htm
חוק האזנת סתר, התשל"ט-1979, סעיפים 4-5 -
https://www.nevo.co.il/law_html/Law01/077_001.htm
חוק הגנת הפרטיות התשמ"א-1981, סעיף 1 -
https://www.nevo.co.il/law_html/Law01/087_001.htm
הצעת חוק שירות הביטחון הכללי, התשנ"ח-1998, ה"ח 2689 (כז' בשבט התשנ"ח)
http://fs.knesset.gov.il/14/law/14_lsr_291099.PDF

יצחק זמיר, "זכויות אדם וביטחון המדינה" משפטים יט (1989), עמ' 17-39.

בועז גנור, "הדילמה הדמוקרטית בלוחמה בטרור", משפט וצבא 17 (תשס"ד) עמ'
181-159 <https://bit.ly/2CEDzuC>

פסק דין בבג"ץ 4797/07 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' רשות שדות התעופה
(2015) - <https://www.acri.org.il/he/1778>
(4) דילמות אתיות נבחרות בעשיית השב"כ

דו"ח ועדת החקירה הממלכתית, בראשות השופט לנדוי, לעניין שיטות החקירה של
שירות הביטחון הכללי בנושא פעילות חבלנית עוינת (1987) -
<http://www.hamoked.org.il/Document.aspx?dID&eq;Documents1643>

דניאל סטטמן, שאלת המוחלטות המוסרית של האיסור לענות, משפט וממשל ד (1)
161 (תשנ"ז) - <https://2Ejhbbd/ly.bit/>

פסק דין בבג"ץ 5100/94 הוועד הציבורי נגד עינויים נ' ממשלת ישראל, פ"ד נג (4)
817 (1999) - <http://www.hamoked.org.il/items/260.pdf>

פסק דין בבג"ץ 769/02 הוועד הציבורי נגד עינויים נ' ממשלת ישראל, פ"ד סב (1) 507
(2006) - סעיפים 1-2, 60-64 בפסק דינו של הנשיא ברק; סעיפים 1, 4-7 בפסק דינו
של השופט ריבלין; פסק דינה של השופטת ביניש -
<http://elyon1.court.gov.il/Files/02/690/007/a34/02007690.a34.HTM>

Hillel Cohen & Ron Dudai, "Human Rights Dilemmas in Using Informers
to Combat Terrorism: The Israeli-Palestinian Case", *Terrorism and
Political Violence* 17 (2005) 229.
(צילום המאמר יועלה למודל)

(5) הבסיס הנורמטיבי לפעולת השב"כ

חוק יסוד: הממשלה, סעיף 32 -

<http://main.knesset.gov.il/Activity/Legislation/Documents/yesod6.pdf>

חוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002 -

http://fs.knesset.gov.il/15/law/15_lsr_300465.pdf

Eyal Pascovich, "Not above the law: Shin Bet's (Israel Security Agency) democratization and legalization process", *Journal of Intelligence History* (2014)

http://lecturers.haifa.ac.il/he/Hev/epascovic/Documents/not_above_the_law.pdf
(6) ייעוד השב"כ

סעיף 7 לחוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002 -

http://fs.knesset.gov.il/15/law/15_lsr_300465.pdf

בועז גנור "תופעת הטרור - הגדרת עבודה מוצעת" (2007), הספרייה הווירטואלית של המרכז לטכנולוגיה חינוכית -
<http://16561;eq&item?asp.item/pages/il.ac.cet.lib//:http->

פסק דין בבג"ץ 5277/13 האגודה לזכויות האזרח נ' שירות הביטחון הכללי (2017) -

פסקאות א'-ג', ה', כה'-כט', לה' בפסק דינו של השופט רובינשטיין -

<http://elyon1.court.gov.il/files/13/770/052/t23/13052770.t23.htm>

גילוי דעת של האגף המשפטי בשב"כ בנושא "עיכוב פעילי שמאל במעברי גבול וזימון לתחקורים" (26.8.2018) - <https://pdf.gal-she/news/il.co.ynet.upload-pic//:https>

(7) יחסי שב"כ והדרג המדיני

סעיף 4 לחוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002 -

http://fs.knesset.gov.il/15/law/15_lsr_300465.pdf

שלמה גזית, "הערכות מודיעין והקברניט", מודיעין וביטחון לאומי (עורכים צבי עופר

ואבי קובר, 1987), עמ' 473-455.

(צילום המאמר יועלה למודל)

(8) השב"כ בראי דו"חות של ועדות חקירה ובדיקה

דו"ח ועדת החקירה הממלכתית, בראשות השופט לנדוי, לעניין שיטות החקירה של

שירות הביטחון הכללי בנושא פעילות חבלנית עוינת (1987) -

<http://www.hamoked.org.il/Document.aspx?dID&eq;Documents1643>

דו"ח ועדת החקירה הממלכתית, בראשות השופט שמגר, לעניין רצח ראש הממשלה

מר יצחק רבין ז"ל (1996), עמ' 179-125, 202-187.

(9) שב"כ ותקשורת

כלילה מגן, חשופים בעלטה - המוסד, השב"כ והתקשורת הישראלית (2017), הפרק:
"יחסי השב"כ והתקשורת: השלמת התמונה החסרה", עמ' 192-219.

נחמן שי, מלחמדיה (2013), הפרק: "מגן ולא יראה?", עמ' 192-215.

(10) חקירות השב"כ

סעיף 8(א)(3) לחוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002 -
http://fs.knesset.gov.il/15/law/15_lsr_300465.pdf

דו"ח ועדת החקירה הממלכתית, בראשות השופט לנדוי, לעניין שיטות החקירה של
שירות הביטחון הכללי בנושא פעילות חבלנית עוינת (1987) -
<http://www.hamoked.org.il/Document.aspx?dID&eq;Documents1643>

פסק דין בבג"ץ 5100/94 הוועד הציבורי נגד עינויים נ' ממשלת ישראל, פ"ד
נג (4) 817 (1999) - <http://pdf.260/items/il.org.hamoked.www://http>

מרדכי קרמניצר ויובל שני, "האיסור המוחלט על עינויים ויחס אכזרי, בלתי אנושי או
משפיל: ההיית או חלמתי חלום? - עמדתו של המשפט הישראלי בסוגיית שיטות
החקירה המיוחדות", משפט ועסקים כה (תשע"ט) -
<https://idclawreview.files.wordpress.com/2018/12/KremnitzerShany.pdf>

(11) בדיקות התאמה ביטחונית על ידי השב"כ

סעיפים 7(ב)(3), 15 לחוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002 -
http://fs.knesset.gov.il/15/law/15_lsr_300465.pdf

חוק יסוד: חופש העיסוק -
https://www.nevo.co.il/law_html/Law01/145_002.htm

(12) מנגנוני התיאום, הפיקוח והבקרה על השב"כ

סעיפים 5, 6, 12, 13 לחוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002 -
http://fs.knesset.gov.il/15/law/15_lsr_300465.pdf

פסק דין בבג"ץ 1265/11 הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל נ' היועץ המשפטי
לממשלה, תק-על 2012 (3) 5257 (2012)
-[http://www.hamoked.org.il/files/2012/114021\(1\).pdf](http://www.hamoked.org.il/files/2012/114021(1).pdf)

פסק דין בבג"ץ 5862/02 פלוני נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד נו (3) 84 (2003) -
<http://www.audit-int.co.il/sites/default/files/bagatz%205682-02.pdf>

סטודנטים אשר יבקשו להעמיק בנושא מסוים, מוזמנים בשמחה לפנות ותועבר אליהם רשימת קריאה משלימה (קריאת רשות) ענפה נוספת באותו נושא

חומר לקריאה נוספת:

"מסר על פי בקשה קונקרטית בכל אחד מנושאי הקורס

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 100 %

הרצאה 0 %

השתתפות 0 %

הגשת עבודה 0 %

הגשת תרגילים 0 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

הרכב הציון הסופי:

מבחן מסכם בכתב 100%

ציון מיטיב לפי שיקול דעת המרצה עד 10 נקודות בגין מאמר ביקורת או פרזנטציה קצרה בכיתה, בנוגע לאחד מן המקורות הביבליוגרפיים